

Nr 18

Kulturutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1972/73 till konst, litteratur, musik, teater m. m., jämte motioner.

ATTONDE HUVUDTITELN

1. **Vissa allmänna kulturfrågor.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 1, bilaga 10 (s. 12—48 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 3 januari 1972) framlagt de förslag beträffande anslag för budgetåret 1972/73 till konst, litteratur, musik och teater m. m. som utskottet i det följande behandlar under punkterna 2—13. I ett inledande avsnitt (s. 12—15) har departementschefen berört vissa i sammanhanget aktuella allmänna frågor.

Departementschefen konstaterar att de kulturpolitiska insatser som föreslås för budgetåret 1972/73 särskilt inriktas dels på att säkerställa aktivitetsnivån inom teater- och musiksektorn, där institutionerna har att bemästra mycket betydande kostnadsökningar, dels på att förbättra ersättningarna till de fria kulturarbetarna, som enligt vad deras företrädare påvisat fått sin inkomstsituation försämrad genom konjunkturutvecklingen.

Vad först gäller teaterområdet erinras i propositionen om att kulturrådet f. n. ser över gällande statsbidrags- och budgeteringsprinciper och att rådet även utreder avgiftspolitikerna inom denna sektor. Mot bakgrund av de avsevärda medelförstärkningar som beräknas bli erforderliga för nästa budgetår även inom ramen för en oförändrad ambitionsnivå har departementschefen funnit det motiverat att överväga bl. a. vissa ändringar i gällande stödssystem.

Kulturrådets utredningsarbete i fråga om stipendier och ersättningar till kulturarbetare kan väntas resultera i förslag först i slutet av innevarande år, och rådet har därför framhållit vikten av provisoriska förstärkningar. Kulturutskottet uttalade förra året i sitt betänkande 1971: 5 att det vore värdefullt om redan etablerade kontakter mellan utbildningsdepartementet och Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys) kunde utvecklas till mera frekventa och systematiserade förhandlingsliknande överläggningar. Under erinran härom har departementschefen uttalat att överläggningar och kontakter med samarbetsnämnden under sommaren och hösten 1971 övertygat honom om att det är angeläget att provisoriskt förstärka anslaget till konstnärstipendier.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

dels motionen 1972: 673 av herr Hermansson m. fl. (vpk) i vad avser hemställan

att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till statliga normer för aktivitetslokaler i varje bostadsområde, där utövande av musik, konst, teater osv. skall vara möjligt och om att en organisation av pedagoger inom olika konstområden skall vara knuten till dessa lokaler,

att riksdagen beslutar om slopandet av inträdesavgifter vid statliga museer och kulturminnen samt

att riksdagen i övrigt såsom sin mening ger till känna vad i motionen anföres om kultur och kulturpolitik under de nuvarande samhällsförhållandena,

dels motionen 1972: 674 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om utredning angående möjligheterna till ökad samordning mellan den samhälleliga kulturpolitiken och den allmänna samhällsplaneringen i enlighet med vad som anförts i motionen,

dels motionen 1972: 676 av herr Källstad m. fl. (fp) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att frågan om statsbidrag till kommunerna för ersättning i samband med konstutställningar blir föremål för utredning inom kulturrådet,

dels motionen 1972: 680 av fru Ryding m. fl. (vpk) i vad avser hemställan att riksdagen beslutar uppdra åt regeringen att låta utreda frågan om de lämpligaste formerna för stöd till bokutgivningen för nya författare,

dels motionen 1972: 1054 av fru Jonäng (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om skyndsamt utredning och förslag i syfte att via en väl sorterad bokhandel geografiskt tillfredsställande trygga distributionen av böcker,

dels motionen 1972: 1056 av herr Källstad m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till 1973 års riksdag om inrättandet av en statlig kulturfond i enlighet med vad som anförts i motionen,

dels motionen 1972: 1059 av fru Mogård m. fl. (m) i vad avser hemställan

att riksdagen uttalar att fortsatta samhälleliga insatser för att förbättra kulturskaparnas ekonomiska villkor bör utformas enligt principen om ersättning till kulturskaparna för utfört arbete,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om att förslag rörande hur olika arbetsuppgifter genom samhällets försorg skall kunna erbjudas olika kulturskapare snarast framläggas, varvid särskilt möjligheterna inom skolväsendet bör uppmärksammas, samt

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om att en undersökning göres i syfte att klarlägga orsakerna till den skiftande kulturefterfrågan inom en i fråga om olika förutsättningar likartad och gynnad samhällsgrupp,

dels motionen 1972: 1069 av fru Ryding m. fl. (vpk) i vad avser hemställa att riksdagen såsom sin mening ger till känna vad i motionen i övrigt anförts,

dels motionen 1972: 1077 av fru Söder (c) och fru Jonäng (c) vari hemställt att riksdagen uttalar att planeringen och målsättningen för kulturpolitiken skall inordnas i samhällets regionalpolitiska handlingsprogram i syfte att verka för ekonomisk, social och kulturell jämlikhet och ett decentraliserat kulturliv,

dels motionen 1972: 1459 av fru Ryding m. fl. (vpk) vari hemställt att riksdagen beslutar uppdraga åt regeringen att snarast utarbeta bestämmelser för statsbidrag åt konstnärerna dels för det arbete de nu gratis ställer till förfogande i form av utställningar och som är en kulturell service, dels statsbidrag för att stimulera kommunerna till anordnande av kommunala konstsalonger.

Utskottet

I de motioner som utskottet nu har till behandling har motionärerna aktualiserat en rad frågor av principiellt intresse. Många av dem återkommer i flera motioner, och många ligger inom ramen för det arbete som pågår i olika utredningar. Utskottet vill därför först erinra om att kulturrådet i sitt huvudbetänkande, som snart är att vänta, kommer att ingående diskutera samhällets kulturpolitik, dess mål och inriktning, och därvid även ta upp den regionala och lokala kulturorganisationen samt kulturstödet fördelning på olika ändamål. I ett senare betänkande, som väntas föreligga kring årsskiftet 1972—73, kommer rådet att behandla frågan om statliga former för ersättning åt kulturarbetarna. Även 1965 års musei- och utställningssakkunniga beräknas i år komma att avlämna ett huvudbetänkande, i vilket kommer att behandlas frågor av väsentlig betydelse för utformningen av kulturpolitiken under närmast kommande år. Vid sidan av det utredningsarbete som nu särskilt omnämnts behandlas i andra sammanhang — exempelvis inom litteraturutredningen — viktiga kulturpolitiska frågor.

I motionen 1972: 674 har det framhållits som angeläget att man får en fast anknytning mellan insatserna på det kulturpolitiska området och den allmänna samhällsplaneringen. Motionärerna hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om utredning angående möjligheterna till ökad dylik samordning.

Sambandet mellan kulturpolitik och samhällsplanering har också

tagits upp i motionen 1972: 1077 i vilken hemställts att riksdagen uttalar att planeringen och målsättningen för kulturpolitiken skall inordnas i samhällets regionalpolitiska handlingsprogram i syfte att verka för ekonomisk, social och kulturell jämlikhet och ett decentraliserat kulturliv.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de kulturpolitiska frågorna måste ses i sitt samband med samhällsplaneringen i övrigt och anser också, i likhet med motionärerna, att kulturpolitiken bör samordnas med de regionalpolitiska strävandena. Med hänsyn till pågående arbete inom kulturrådet finner utskottet dock inte anledning att föreslå riksdagen att göra det i motionen 1972: 1077 föreslagna uttalandet och inte heller att begära den i motionen 1972: 674 önskade utredningen.

Vid sidan om vissa yrkanden om förslag från Kungl. Maj:ts sida och om ökade medelsanvisningar m. m. har i motionen 1972: 673 hemställts att riksdagen i övrigt som sin mening ger till känna vad i motionen anförts om kultur och kulturpolitik under de nuvarande samhällsförhållandena.

Enligt utskottets mening ger de allmänna uttalanden om dagens kulturliv och kulturpolitik som görs i motionen en alltför negativ bild av de verkliga förhållandena. Även om också vissa synpunkter anförts, som utskottet kan ge sin anslutning, kan utskottet därför inte tillstyrka att riksdagen gör det av motionärerna önskade allmänna uttalandet.

Även i motionen 1972: 1069 framförs, vid sidan om vissa specificerade yrkanden, en hemställan om att riksdagen som sin mening ger till känna vad som i motionen i övrigt anförts. Härmed åsyftas uttalanden i motionen dels om att man bör överväga formerna för statliga anslag till organisationer osv. som i sin verksamhet vill engagera fria teatergrupper eller andra kulturarbetare, dels om att föreliggande förslag om läns- och regionalteatrar snarast bör förverkligas och om att huvudmannaskapet för dessa teatrar bör ligga i den region där teatern verkar, dels om decentralisering av de institutionaliserade teatrarna, dels om vikten av att undvika en sammanblandning av direktframförd teater och TV-teater, dels om demokratisering vid teatrarna så att alla personalkategorier ges inflytande.

De tre första av dessa uttalanden synes innebära en form av prioritering av vissa önskemål inom teaterområdet framför andra, inte närmare angivna, en prioritering som utskottet inte anser att riksdagen bör gå in på i detta sammanhang. Den angivna risken för sammanblandning av olika teaterformer genom en, som det uppgivits, planerad omfattande televisering av direktframförd teater är enligt utskottets mening knappast särskilt stor. Vad slutligen angår demokratiseringsfrågan gäller för teatrarna givetvis samma principiella synpunkter som för andra arbetsplatser. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om bankoutskottets ut-

låtande 1970: 71, i vilket detta utskott redovisade att reformverksamheten på företagsdemokratins område var relativt väl utvecklad inom de statsunderstödda teatrarna. Utskottet framhöll att inflytande för personalen vid dessa teatrar skapats genom olika former av samrådsorgan och uttalade att arbetet på att åstadkomma en fördjupad företagsdemokrati främst borde ligga i arbetsmarknadsparternas händer.

Med hänsyn till det nu anförda finner utskottet inte skäl föreslå riksdagen att göra det i motionen 1972: 1069 önskade allmänna uttalandet.

Det i motionen 1972: 673 framförda yrkandet om förslag om statliga normer för aktivitetslokaler i varje bostadsområde där utövande av musik, konst, teater m. m. skall vara möjligt och om en organisation av pedagoger knutna till dessa lokaler gäller frågor av stor räckvidd, inte minst ekonomiskt. Utskottet får erinra om att vissa frågor om statens stöd till det lokalbyggande som utgör ett komplement till bostadsbyggandet behandlas i propositionen 1972: 72 och vidare om att samlingslokalutredningens betänkande Finansiering av allmänna samlingslokaler f. n. remissbehandlas. Nämnas må också att frågan om samvaro- och kulturlokaler torde vara aktuell i det inom statens planverk f. n. pågående arbetet med färdigställande av nya råd och anvisningar för planering av bostadsområden. Utskottet som räknar med att behovet av lokaler för olika kulturella aktiviteter också kommer att behandlas av kulturrådet anser sig med hänsyn till det nu anförda inte böra föreslå riksdagen att göra ifrågavarande, i motionen 1972: 673 föreslagna framställning till Kungl. Maj:t.

En annan lokalfråga tas upp i motionen 1972: 1459, i vilken, under hänvisning till motiveringen i motionen 1972: 876, hemställts om ett uppdrag åt regeringen att utarbeta bestämmelser om statsbidrag för att stimulera kommunerna till anordnande av kommunala konstsalonger. Motionärerna anser att frågan måste utredas snarast och positiva förslag framläggas.

Utskottet vill för sin del framhålla att det för bildkonstnärerna otvivelaktigt är av väsentlig betydelse att få goda utställningsmöjligheter. Utskottet anser sig emellertid med hänsyn till redan pågående utredningsarbete bl. a. inom kulturrådet inte böra tillstyrka nu ifrågavarande yrkande.

Frågan om kulturarbetarnas ekonomiska villkor tas upp i flera motioner. I motionen 1972: 1059 hemställs sålunda om ett uttalande av riksdagen om att fortsatta samhälleliga insatser för att förbättra kulturskaparnas ekonomiska villkor bör utformas enligt principen om ersättning till kulturskaparna för utfört arbete. I motionen 1972: 676 erinras om att staten numera genom en överenskommelse mellan Riksutställningar och Konstnärernas riksorganisation accepterat principen att det allmänna bör ersätta bildkonstnärerna för att de ställer ut sina produkter. För att samma princip skall slå igenom på det kommunala planet

bör enligt motionärerna frågan om statsbidrag till kommunerna för täckande av en del av kostnaderna för utställningsersättningar utredas av kulturrådet. I motionen 1972: 1459 hemställs om ett uppdrag åt regeringen att snarast utarbeta bestämmelser för statsbidrag åt konstnärerna för det arbete de nu gratis ställer till förfogande i form av utställningar.

Med anledning av yrkandet i motionen 1972: 1059 vill utskottet som sin mening uttala, att det allmännas insatser för kulturarbetarna i första hand bör ha formen av ersättning för utfört arbete. Sådan ersättning kan ha åtskilliga olika former. Bibliotekersättningen är en form av ersättning som utgår för utnyttjande av författarnas arbetsprodukter. Av samma principiella innebörd som bibliotekersättningen är den ersättning till konstnärer för utlåning av deras verk till utställningar i Riksställningars regi, varom överenskommelse, med giltighet för en försöksperiod, träffats mellan 1965 års musei- och utställningssakkunniga och Konstnärernas riksorganisation. Utskottet förutsätter att frågan om ersättningsprincipens tillämpning provas inom ramen för kulturrådets arbete och finner det med hänsyn till att rådets förslag i fråga om kulturarbetarersättningar är att vänta vid kommande årsskifte inte erforderligt att riksdagen gör nu ifrågavarande, i motionen 1972: 1059 önskade uttalande.

Utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1972: 676 om statsbidrag till kommunerna för ersättning i samband med konstutställningar.

Även det i motionen 1972: 1459 framställda yrkandet om utarbetande av bestämmelser angående statsbidrag åt konstnärer för det arbete de ställer till förfogande i form av utställningar avstyrkes av utskottet.

I motionen 1972: 1059 har också hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag rörande hur olika arbetsuppgifter genom samhällets försorg skall kunna erbjudas olika kulturskapare. Utskottet som finner denna tanke väl värd att provas har inhämtat att överväganden i frågan ingår i kulturrådets arbete. Vad gäller själva förmedlingen av arbetsuppgifter får utskottet vidare erinra om pågående arbete inom utredningen rörande arbetsförmedlingen inom vissa yrkesområden m. m. Utskottet avstyrker motionsyrkandet med hänsyn till det utredningsarbete som sålunda pågår.

Vid förra årets riksdag hade utskottet att ta ställning till ett motionsvis framfört yrkande om inrättande av en statlig kulturfond. Detta yrkande avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen. Tanken på en kulturfond har nu ånyo förts fram, denna gång i motionen 1972: 1056. Ur fonden skall enligt förslaget utgå bidrag till olika kulturella ändamål, och avsikten är att bidragsgivningen skall kännetecknas av stor rörlighet.

Utskottet har i och för sig förståelse för värdet av att medel finns tillgängliga för kulturfrämjande åtgärder som kan sättas in på olika

områden alltefter växlande behov. Det förefaller dock ovisst om fondsystemet så som det tänkts utgör någon garanti för bibehållen flexibilitet i bidragsgivningen eller med andra ord om en fond av det slag som skisserats i motionen kommer att kunna undgå att viss del av de disponibla medlen efter hand i realiteten blir bundna till ändamål som återkommer år efter år. Det har vidare uttryckligen förutsatts i motionen att fonden skall få en anseelig storlek, vilket gör att frågan om dess inrättande i väsentlig grad blir en fråga om hur olika utgiftsändamål skall prioriteras. Med hänsyn till det nu sagda och till det betänkande som är att vänta från kulturrådet anser sig utskottet inte böra tillstyrka det nu föreliggande yrkandet.

Med anledning av det i motionen 1972: 1059 framställda yrkandet angående en undersökning av orsakerna till skiftande kulturefterfrågan inom en i fråga om olika förutsättningar likartad och gynnad samhällsgrupp får utskottet betona värdet av en utveckling av den kultursociologiska forskningen över huvud taget. Även om en vetenskaplig undersökning i anknytning till den frågeställning som motionärerna angivit i och för sig skulle vara intressant finner utskottet inte tillräcklig anledning föreligga att framhålla just denna forskningsuppgift och anser därför inte att riksdagen bör göra den önskade framställningen till Kungl. Maj:t i denna fråga.

Enligt uppgifter som utskottet inhämtat skulle ett bifall till det i motionen 1972: 673 framställda yrkandet om slopande av inträdesavgifterna vid statliga museer och kulturminnen sammanlagt medföra ett avsevärt inkomstbortfall för dessa institutioner. En följd härav kan givetvis väntas bli krav på ökade anslag för att kunna upprätthålla verksamheten i oförändrad omfattning. Utskottet anser sig inte böra tillstyrka yrkandet.

Med anledning av det i motionen 1972: 680 framställda yrkandet om utredning av frågan om de lämpligaste formerna för stöd till bokutgivningen för nya författare får utskottet erinra om att detta är en av de utredningsuppgifter som åvilar litteraturutredningen. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

I motionen 1972: 1054 har betonats att den omständigheten att bokhandeln numera inte längre är befriad från det s. k. bruttoprisförbudet lett till svårigheter för många företag inom branschen. Därtill kommer att Svenska kommunförbundet har planer på att bygga upp en egen organisation för distribution av skolböcker och biblioteksböcker, vilket kan komma att medföra ytterligare svårigheter. Motionären har hemställt om skyndsam utredning och förslag i syfte att via en väl sorterad bokhandel geografiskt tillfredsställande trygga distributionen av böcker.

Utskottet anser att frågan om effektiva former för bokdistributionen över hela landet är ett problem som angår både staten, kommunerna och den enskilda bokhandeln. Problemet kommer att behandlas av

litteraturutredningen, och utskottet avstyrker därför yrkandet om en särskild utredning av frågan.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1972: 674 om ökad samordning mellan den samhälleliga kulturpolitiken och den allmänna samhällsplaneringen,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 1077 om planeringen och målsättningen för kulturpolitiken,
3. att riksdagen avslår motionen 1972: 673 i vad avser kultur och kulturpolitik under nuvarande samhällsförhållanden,
4. att riksdagen avslår motionen 1972: 1069 i vad avser tillkännagivande av vissa synpunkter på olika teaterfrågor,
5. att riksdagen avslår motionen 1972: 673 i vad avser statliga normer för aktivitetslokaler m. m.,
6. att riksdagen avslår motionen 1972: 1459 i vad avser statsbidrag för anordnande av kommunala konstsalonger,
7. att riksdagen avslår motionen 1972: 1059 i vad avser kulturskaparnas ekonomiska villkor,
8. att riksdagen avslår motionen 1972: 1459 i vad avser statsbidrag åt konstnärer för utställningar,
9. att riksdagen avslår motionen 1972: 676 i vad avser statsbidrag åt kommunerna för ersättning i samband med konstutställningar,
10. att riksdagen avslår motionen 1972: 1059 i vad avser arbetsuppgifter för olika kulturskapare,
11. att riksdagen avslår motionen 1972: 1056 om en statlig kulturfond,
12. att riksdagen avslår motionen 1972: 1059 i vad avser undersökning om en i motionen angiven skiftande kulturefterfrågan,
13. att riksdagen avslår motionen 1972: 673 i vad avser slopande av vissa inträdesavgifter,
14. att riksdagen avslår motionen 1972: 680 i vad avser stöd till viss bokutgivning,
15. att riksdagen avslår motionen 1972: 1054 om utredning ang. bokhandeln.

2. Konstnärstipendier. Kungl. Maj:t har (punkt B 1, s. 16—18) föreslagit riksdagen att till Konstnärstipendier för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1972: 676 av herr Källstad m. fl. (fp) i vad avser hemställan att riksdagen under åttonde huvudtiteln B 1 Konstnärstipendier utöver vad Kungl. Maj:t begärt anvisar 300 000 kr. att fördelas enligt i motionen angivna rikt-

linjer. Riktlinjerna innebär att framför allt bildkonstnärernas behov av att förbättra sin situation bör beaktas.

Utskottet

Som i det föregående omnämnts har i propositionen, i avvaktan på resultatet av kulturrådets utredningsarbete beträffande ersättning åt kulturarbetarna, föreslagits en provisorisk förstärkning av detta anslag. Detta förslag har föregåtts av överläggningar och kontakter med Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys), vilket ligger väl i linje med utskottets uttalande förra året om värdet av ett vidare utvecklande av kontakterna mellan departementet och Klys.

Den föreslagna förstärkningen av anslaget uppgår till inemot 1 milj. kr. Den är enligt utskottets mening starkt motiverad och tillstyrkes därför. Däremot anser sig utskottet inte — fastän en ytterligare höjning skulle vara värdefull — böra tillstyrka yrkandet i motionen 1972: 676 om anvisande av 300 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1972: 676 såvitt nu är i fråga till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

3. Konstnärbelöningar m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 2—B 4, s. 18—21) och hemställer

1. att riksdagen till *Konstnärbelöningar* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 1 275 000 kr.,
2. att riksdagen till *Statens konstråd* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 178 000 kr.,
3. att riksdagen beträffande anslaget Förvärv av konst för statens byggnader m. m. godkänner vad i statsrådsprotokollet anförts angående beställningar av konst, som föranleder utgifter under senare budgetår än budgetåret 1972/73,
4. att riksdagen till *Förvärv av konst för statens byggnader m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

4. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. Kungl. Maj:t har (punkt B 5, s. 21—23) föreslagit riksdagen att till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 9 537 000 kr.

Från detta anslag överförs årligen till Sveriges författarfond medel motsvarande vissa grundbelopp för bibliotekersättningen. Innevarande

budgetår uppgår grundbeloppen till 15 öre för lån och 60 öre för referensexemplar av originalverk samt till 4 öre för lån och 16 öre för referensexemplar av översatta verk. Ersättningen för originalverk höjdes förra året efter beslut av riksdagen till de nuvarande beloppen, och det föreslås nu i propositionen att ersättningen för översättningar skall höjas i motsvarande mån, nämligen från 4 till 5 öre för lån och från 16 till 20 öre för referensexemplar. Vidare föreslås att den reduktion av författarpenningen, som författare med höga utlåningssiffror får vidkännas, skall inträda först när boklånens antal överstiger 100 000 (nu 50 000).

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 237 av herrar Molin (fp) och Ahlmark (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om sådan ändring av 3 § i kungörelsen angående Sveriges författarfond att rätten till författarpenning utsträcker till att gälla även vetenskapliga bibliotek,

dels motionen 1972: 676 av herr Källstad m. fl. (fp) i vad avser hemställen att riksdagen beslutar att höja författarsättningen för bibliotekslån till 18 öre per lån av originalverk och under åttonde huvudtiteln B 5. Ersättning åt författare m. fl. utöver vad Kungl. Maj:t begärt anvisar 1,5 milj. kr.,

dels motionen 1972: 680 av fru Ryding m. fl. (vpk) i vad avser hemställen

att riksdagen beslutar att biblioteksersättningen utgår med 30 öre för lån av rättsskyddat svenskt originalverk och 10 öre för lån av översatt verk och att vederbörande utskott företar den uppräknig av förslagsanslaget som blir erforderlig samt

att riksdagen beslutar uppdra åt regeringen att snarast göra en undersökning i vad gäller reglerna för bokillustratörers ersättning för bibliotekslån,

dels motionen 1972: 1040 av fröken Eliasson (c) och herr Korpås (c) vari hemställts

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att ersättning till författare för utlåning av deras verk må utgå med grundbeloppet 18 öre samt motsvarande höjningar av övriga ersättningar samt

till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1972/73 anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 874 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 11 411 000 kr.,

dels motionen 1972: 1059 av fru Mogård m. fl. (m) i vad avser hemställen att riksdagen till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 10 837 000 kr.,

dels motionen 1972: 1074 av herrar Sundman (c) och Ahlmark (fp) vari hemställts att riksdagen

till Kungl. Maj:t uttalar att ersättning till författare för utlåning av

deras verk genom bibliotek må höjas till 30 öre per hemlån av skyddad litteratur av svensk upphovsman och 1 kr. 20 öre per sådant referensexemplar, 10 öre för hemlån av skyddad översättning av svensk översättare och 40 öre per sådant referensexemplar samt

till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 19 280 000 kr.

I motionen 1972: 1059 har föreslagits att bibliotekersättningen till författarna för lån av svenska originalverk höjes till 18 öre. Merkostnaden under anslaget beräknas till 1,3 milj. kr., och motionärerna anser att detta belopp bör täckas genom en nedskärning av något annat anslag. Motionärerna pekar på möjligheten att begränsa den relativt omfattande försöksverksamheten med riksutställningar och föreslår att anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag sänkes med nyssnämnda belopp, 1,3 milj. kr.

Utskottet

I det föregående har utskottet redovisat den höjning av bibliotekersättningens grundbelopp beträffande svenskt originalverk som beslöts förra året och den motsvarande höjning som nu föreslagits beträffande ersättningen för översättningar. I flertalet av de motioner som väckts med anledning av Kungl. Maj:ts förslag har påyrkats ytterligare höjningar. I vissa fall har därvid uttryckligen angivits att motionärerna avser en höjning av samtliga fyra grundbelopp, medan i två fall endast omnämnts det grundbelopp som utgår för lån av svenskt originalverk.

Utskottet finner det önskvärt med en ytterligare höjning av bibliotekersättningen och föreslår i anledning av föreliggande motionsyrkanden följande grundbelopp, nämligen för lån av svenskt originalverk 18 öre, för referensexemplar av dylikt verk 72 öre, för lån av översatt verk 6 öre och för referensexemplar av dylikt verk 24 öre. Vid bifall här till bör medelsanvisningen under anslaget i enlighet med yrkandet i motionen 1972: 1040 ökas med 1 874 000 kr. Utskottet har därvid utgått från samma beräkning av biblioteksutlåningens omfattning under år 1972 som departementschefen och styrelsen för Sveriges författarfond. Utskottet vill dock här till foga den kommentaren att uppgifter, som utskottet inhämtat under hand, tyder på att utlåningssiffran möjligen kan väntas bli något högre. Om så blir fallet leder detta till en motsvarande ökning av medelsåtgången. Utskottet anser sig dock inte ha tillräckliga skäl att frångå den i propositionen gjorda bedömningen av den väntade omfattningen av biblioteksutlåningen.

Av de medel som överförs till författarfonden disponeras en del till individuell ersättning till svenska författare, s. k. författarpenning, medan återstoden av fonden, den s. k. fria delen, används efter bestäm-

mande av författarfondens styrelse. Vid en höjning av biblioteksersättningens grundbelopp bör man överväga att också ändra författarpenningen och därjämte både den nedre gräns för antalet boklån under vilken författarpenning ej utgår och de båda gränsvärden ovanför vilka författarpenningen reduceras med 50 respektive 80 procent. Eftersom det här är fråga om hur man skall fördela det totalbelopp som tillförs författarna och översättarna som grupp är det emellertid rimligt att beslut i dessa frågor fattas först efter överläggningar med vederbörande organisationer. Utskottet gör därför inte något uttalande härvidlag.

I motionen 1972: 680 har uttalats att det utöver en höjning av biblioteksersättningen finns en annan fråga som bör regleras, nämligen hur bokillustratörerna också skall få ersättning för bibliotekslån. Emellertid förhåller det sig så att bokillustratörerna redan nu får del av de medel som tillförs författarfonden, och utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen om en undersökning i denna fråga.

Biblioteksersättningen utgår för utlåning genom stifts- och landsbibliotek, länsbibliotek, folkbibliotek och skolbibliotek. I motionen 1972: 237 har hemställts om en sådan ändring av gällande bestämmelser att rätten till författarpenning utsträcker till att gälla även vetenskapliga bibliotek. Enligt vad utskottet inhämtat kan en ändring i enlighet med motionärernas förslag beräknas medföra ett omfattande arbete som knappast kan anses stå i rimlig proportion till de belopp som därigenom kan väntas bli tillförda fonden, detta därför att utlåningen från de vetenskapliga biblioteken till övervägande del gäller verk för vilka författarpenning inte utgår. Utskottet avstyrker motionen.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna 1972: 676, 1972: 680, 1972: 1059 och 1972: 1074, de tre förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionen 1972: 1040 till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 11 411 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 237 om rätt till författarpenning för lån från vetenskapliga bibliotek,
3. att riksdagen avslår motionen 1972: 680 i vad avser en undersökning om bokillustratörers ersättning för boklån.

5. Statens biografbyrå. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 6, s. 23—25) och hemställer

1. att riksdagen godkänner de i statsrådsprotokollet förordade riktlinjerna för organisationen av granskning av film som önskas tillåten för offentlig visning för barn under femton år,

2. att riksdagen till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 609 000 kr.

6. Teater- och musikrådet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 7, s. 25—26) och hemställer

att riksdagen till *Teater- och musikrådet* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 662 000 kr.

7. Bidrag till Operan och Dramatiska teatern. Kungl. Maj:t har (punkt B 8, s. 26—30) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Operan och Dramatiska teatern för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 50 156 000 kr.

Som nämnts under punkten 1 i det föregående har departementschefen funnit det motiverat att överväga vissa ändringar i gällande system för stöd inom teaterområdet. Han har bl. a. konstaterat att nuvarande form för stöd till Operan, Dramatiska teatern och Svenska riksteatern jämfört med tidigare förhållanden tillförsäkrat de tre teaternas ekonomisk stabilitet inte minst genom att de i princip kunnat räkna med full kompensation för avtalsenliga löneökningar men att samtidigt också vissa brister i det nuvarande systemet framträtt. Bl. a. har möjligheter saknats att företa kostnadsutjämnande åtgärder mellan budgetåren, och en annan påtaglig brist har varit att teaternas inte stimulerats att söka möta åtminstone en del av det ökade kostnadstrycket med åtgärder som ökar de egna inkomsterna. Departementschefen har förordat den förändringen att bidragen till de tre teaternas i fortsättningen förs upp i riksstaten som reservationsanslag i stället för som hittills som förslagsanslag. Teaternas avses få möjlighet att tillgodogöra sig hela bidragsbeloppet även om de egna inkomsterna blir större än som beräknats i av Kungl. Maj:t fastställd inkomst- och utgiftsstat. Vid beräkningen av medelsbehovet har departementschefen utgått från att Operan och Dramatiska teatern ökar sina recettinkomster betydligt.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 675 av herr Källstad m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen under åttonde huvudtiteln B 8 Bidrag till Operan och Dramatiska teatern anvisar ett *förslagsanslag* av 50 156 000 kr.,

dels motionen 1972: 1069 av fru Ryding m. fl. (vpk) i vad avser hemställan att riksdagen hos regeringen hemställer om att de statliga teaternas lämnar Svenska arbetsgivareföreningen.

I motionen 1972: 675 anses att anslaget, i avvaktan på resultatet av kulturrådets utredning beträffande de statsunderstödda teaternas avgiftspolitik, tills vidare alltså skall ha förslagsanslags natur. Detta bör kunna förenas med en i förhållande till beräkningen i propositionen oförändrad stat. Teaternas kan enligt motionärernas mening anmanas att genom olika åtgärder, exempelvis ökat spel och differentie-

rad, ehuru icke markerat höjd prissättning, se till att inkomsterna når upp till angivna två milj. kr. Slutligen bör teatrarna genom vetskapen att de får ökade automatiska lönekostnader täckta ges möjlighet till planering på längre sikt och kunna arbeta med ett rimligt krav på ekonomisk tillförsikt.

Utskottet

Enligt utskottets mening har departementschefen anfört bärande skäl för den övergång från förslagsanslag till reservationsanslag som i propositionen föreslagits beträffande såväl detta som närmast följande anslag. Samtidigt har han uppenbarligen haft den uppfattningen att även hittillsvarande system med förslagsanslag haft sina fördelar. I avvaktan på resultatet av den översyn av teatrarnas avgiftspolitik samt gällande statsbidrags- och budgeteringsprinciper på teaterområdet som pågår inom kulturrådet vill utskottet för sin del ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag beträffande den anslagstekniska naturen av förevarande anslag. Utskottet avstyrker alltså det i denna fråga i motionen 1972: 675 gjorda yrkandet. Vad gäller anslagsbeloppets storlek biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag, vilket överensstämmer med förslaget i motionen.

Vad gäller yrkandet i motionen 1972: 1069 att de statliga teatrarna skall utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen har inte i motionen närmare belysts vilka konsekvenser ett dylikt utträde skulle medföra. Vissa praktiska olägenheter torde i varje fall inte kunna undvikas. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1972: 675, såvitt nu är i fråga, beslutar att för nästa budgetår ifrågakommande medelsanvisning till Operan och Dramatiska teatern skall ha reservationsanslags natur,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionen 1972: 675 såvitt nu är i fråga till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 50 156 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen 1972: 1069 i vad avser medlemskap i Svenska arbetsgivareföreningen.

8. **Bidrag till Svenska riksteatern.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 9, s. 30—33) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Svenska riksteatern* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 27 599 000 kr.

9. **Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar.** Utskottet till-

styrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 10, s. 33—35) och hemställer att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att — i enlighet med vad som anförts i statsrådsprotokollet — besluta om det statliga bidragets fördelning inom den kommunalt stödda teatersektorn,
2. till *Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 30 505 000 kr.

10. **Rikskonsertverksamhet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 11—B 13, s. 35—41) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Rikskonsertverksamhet* ett reservationsanslag av 14 858 000 kr.,
2. till *Bidrag till regionmusiken* ett förslagsanslag av 21 004 000 kr.,
3. till *Musikaliska akademien* ett förslagsanslag av 1 651 000 kr.

11. **Tidskriftsstöd.** Kungl. Maj:t har (punkt B 14, s. 41—42) föreslagit riksdagen att till Tidskriftsstöd för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 1076 av herrar Sundman (c) och Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställts att riksdagen till Tidskriftsstöd för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 1 400 000 kr.,

dels motionen 1972: 1080 av herr Werner i Malmö m. fl. (m) vari under hänvisning till vad som anförts i motionen 1972: 948 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna att periodiska tidskrifter av i motionen 1972: 948 angivet slag bör komma i åtnjutande av statligt tidskriftsstöd.

Utskottet

De tidskrifter som åsyftas i motionen 1972: 1080 och som enligt motionärernas mening bör komma i fråga till bidrag ur förevarande anslag är sådana periodiska tidskrifter som utges av internationella organisationer som Röda korset, Rädda barnen, Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Utskottet får med anledning av motionsyrkandet erinra om att bidrag ur anslaget utgår efter beslut av en särskild nämnd, som i sin prövning av inkomna ansökningar om bidrag har att följa de riktlinjer som gäller för anslagets disposition. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra tillstyrka att riksdagen gör det i motionen önskade uttalandet.

Vad angår anslagets storlek för nästa budgetår biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker alltså motionen 1972: 1076.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1972: 1076 till *Tidskriftsstöd* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 1080 om statligt tidskriftsstöd till vissa periodiska tidskrifter.

12. Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Kungl. Maj:t har (punkt B 15, s. 42—48) föreslagit riksdagen att till Bidrag till särskilda kulturella ändamål för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 24 700 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 673 av herr Hermansson m. fl. (vpk) i vad avser hemställan att riksdagen höjer anslagen till de olika centrumbildningarna så att i propositionen 1972: 1, bilaga 10, punkt B 15, ändamålet 1.6 Svenska teaterförbundets verksamhet för centrumbildning på teaterns område, 2.8 Svenska musikerförbundets verksamhet vid centrumbildning på musikens område, 3.5 Konstnärernas riksorganisations verksamhet för centrumbildning på bildkonstens område och 5.6 Föreningen Filmcentrum samtliga höjes till 125 000 kr.,

dels motionen 1972: 1059 av fru Mogård m. fl. (m) i vad avser hemställan att riksdagen till Bidrag till särskilda kulturella ändamål för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 23 400 000 kr.,

dels motionen 1972: 1066 av herrar Romanus (fp) och Wikström (fp) vari hemställts att riksdagen uttalar att Svenska barnboksinstitutet vid fördelningen av anslaget under B 15, Bidrag till särskilda kulturella ändamål, bör tilldelas ett bidrag på 197 900 kr. för budgetåret 1972/73,

dels motionen 1972: 1069 av fru Ryding m. fl. (vpk) i vad avser hemställan att riksdagen till teater- och musikrådet för fördelning på olika teaterändamål (prop. 1972: 1, bilaga 10, punkt B 15, ändamål 1: 4) anvisar 4 000 000 kr., samt att teater- och musikrådets dramatikerstöd ges karaktären av produktionsstöd.

Utskottet

Ur detta reservationsanslag, som första gången anvisades för budgetåret 1964/65, utgår bidrag efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Användningen av anslaget är i princip inte bunden av riksdagen i vidare mån än som framgår av anslagsrubriken. Även om många anslagsändamål återkommer år efter år och i realiteten i viss utsträckning binder anslagsdispositionen har Kungl. Maj:t dock i anslaget en värdefull möjlighet att i viss mån anpassa bidragsgivningen till särskilda kulturella ändamål efter uppkommande olika behov.

Förslaget i propositionen innebär en höjning av anslaget med

1 352 000 kr., men det framgår av departementschefens uttalanden att detta, av olika skäl, inte innebär att det under nästa budgetår kommer att finnas utrymme för insatser för nya tillfälliga ändamål annat än i obetydlig omfattning. För flertalet ändamål, som vanligen stöds genom bidrag från anslaget, kommer vidare ökningar att kunna komma i fråga endast i mycket begränsad utsträckning och huvudsakligen för att täcka vissa löne- och kostnadsstegringar.

Enligt en i propositionen lämnad redovisning har av innevarande budgetårs anslag före utgången av september 1971 anvisats sammanlagt 285 000 kr. till centrumbildningarna på teaterns, musikens, bildkonstens och filmens områden. I motionen 1972: 673 har hemställts om ett beslut av riksdagen om en höjning av bidragen till dessa centrumbildningar så att var och en av dem får 125 000 kr., vilket skulle innebära en sammanlagd kostnadsökning av 215 000 kr. Vidare har i motionen 1972: 1069 hemställts att riksdagen till teater- och musikrådet för fördelning på olika teaterändamål anvisar 4 000 000 kr. Jämfört med det belopp som enligt redovisningen i propositionen anvisats för innevarande budgetår innebär detta en höjning med 2 815 000 kr.

Förslag om en minskning av förevarande anslag har, som redovisats under punkten 4 i det föregående, framförts i motionen 1972: 1059, där det av departementschefen förordade anslaget föreslagits reducerat med 1 300 000 kr. Det har i motionen förutsatts att minskningen skall föranleda en begränsning av försöksverksamheten med riksutställningar.

Ett bifall till sistnämnda motionsyrkande skulle innebära ett kraftigt ingripande i försöksverksamheten med riksutställningar med allvarliga konsekvenser av olika slag. Utskottet kan inte tillstyrka detta. Ej heller de båda i motionerna 1972: 673 och 1972: 1069 framförda yrkandena om ökningar i medelsanvisningen under anslaget kan utskottet tillstyrka. I nuvarande budgetläge anser sig utskottet nämligen inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag som därför tillstyrkes.

Enligt redogörelsen i propositionen har för innevarande budgetår ur anslaget anvisats ett belopp av 100 000 kr. till Svenska barnboksintitutet. I motionen 1972: 1066 har hemställts att riksdagen uttalar att stiftelsen vid fördelningen av bidrag ur nästa budgetårs anslag bör erhålla 197 900 kr. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra det önskade uttalandet och avstyrker därför motionen.

I motionen 1972: 1069 har hemställts att teater- och musikrådets dramatikerstöd ges karaktären av produktionsstöd. Motionärerna torde avse de medel som utgår till stöd åt svenska sceniska verk. Utskottet som får erinra om att ur anslaget också utgår ett betydande belopp till teater- och musikrådet för fördelning på olika teaterändamål avstyrker motionsyrkandet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna 1972: 673, 1972: 1059 och 1972: 1069, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 24 700 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 1066 om storleken av bidraget till Svenska barnboksinstitutet,
3. att riksdagen avslår motionen 1972: 1069 i vad avser dramatikerstöd.

13. **Tidigare behandlad fråga.** Utskottet har i sitt betänkande 1972: 11 behandlat Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 16 om anslag till Viss beredskapsutrustning, varom utskottet här
erinrar.

Stockholm den 10 maj 1972

På kulturutskottet vägnar

LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Björk i Göteborg (s), Larsson i Vänersborg (s), Källstad (fp), fru Sundström (s), herr Nilsson i Agnäs (m), fru Berglund (s), herr Zachrisson (s), fru Fränkel (fp), herr Leander (s), fru Mogård (m), fru Ryding (vpk) och fröken Eliasson (c).

Reservationer

A. vid *punkten 1* (Vissa allmänna kulturfrågor)

1. beträffande *dagens kulturliv och kulturpolitik*

a. av herrar Björk i Göteborg (s), Larsson i Vänersborg (s), fru Sundström (s), fru Berglund (s) samt herrar Zachrisson (s) och Leander (s) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "allmänna uttalandet" bort ha följande lydelse:

"Enligt utskottets mening ger de allmänna uttalanden om dagens kulturliv och kulturpolitik som görs i motionen en helt orealistisk bild av de verkliga förhållandena. Sverige synes i själva verket ha ett betydande försprång framför jämförliga länder, när det gäller statliga insatser för ett mångsidigt kulturutbud och för bättre förhållanden för kulturarbetarna. Garantierna för den konstnärliga friheten är starkare än i andra demokratier och långt starkare än i de länder, från vilka

motionärerna närmast synes hämta sin ideologiska inspiration. En statlig kulturpolitik efter nuvarande allmänna riktlinjer bör enligt utskottets mening målmedvetet fullföljas och utvidgas i takt med resursernas tillväxt. Utskottet ansluter sig i detta sammanhang till kulturrådets och departementschefens bedömning att det i avvaktan på kulturrådets utredningsarbete rörande stipendier och ersättningar till kulturarbetare är angeläget att de senaste årens kontinuerliga förstärkning av anslagen till kulturinstitutioner och fria grupper inte avstannar och att statsmakterna — liksom fallet var år 1970 — beslutar om provisoriska förstärkningar av stipendier och ersättningar till de fria kulturarbetarna.

Utskottet konstaterar vidare att det under det senaste året förekommit överläggningar och kontakter mellan utbildningsdepartementet och Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys) i enlighet med den av 1971 års riksdag uttalade önskan om förhandlingsliknande överläggningar. Utskottet anser att betydande hänsyn bör tas till de avvägningar mellan olika kulturella ändamål som förordas vid sådana överläggningar. Utskottet har kunnat övertyga sig om att de prioriteringar, som i detta sammanhang förordats från Klys' sida, i allt väsentligt överensstämmer med departementschefens anslagsfördelning på olika ändamål under avsnittet Ba. Med hänsyn till den försämring av de fria kulturarbetarnas inkomstsituation, som förorsakats av konjunkturutvecklingen, finner utskottet det emellertid angeläget med en viss ytterligare förstärkning av de totala anslagsbeloppen under detta avsnitt. Storleken av denna förstärkning måste givetvis fastställas med hänsyn tagen till det rådande budgetläget och till den återhållsamhet som iakttagits inom andra avsnitt av statsbudgeten. Vid fördelningen av dessa ytterligare medel bör man i första hand utgå från vilka grupper av kulturarbetare, som i särskilt hög grad fått en försämrad inkomstsituation genom konjunkturutvecklingen. Detta synes främst gälla bildkonstnärer, konsthantverkare och medlemmar av fria teater- och dansgrupper. Vidare bör beaktas att just dessa grupper normalt befinner sig i en sämre ekonomisk situation än t. ex. musiker, skådespelare med fast anställning och författare. Enligt utskottets mening bör principerna om solidaritet, rättvisa och ökad jämlikhet i hög grad prägla de insatser som statsmakterna kan göra för de fria kulturarbetarna. Departementschefens avvägningar av anslagen för kulturändamål bygger på dessa grundläggande värderingar, och utskottet finner det angeläget att de förblir vägledande även vid fördelningen av de ytterligare medel som kan anslås till kulturarbetarnas förmån. Förslag i denna riktning framlägges av utskottet under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Vad beträffar utformningen av statsmakternas insatser till förmån för kulturarbetarna vill utskottet förordas att dessa i ökad utsträckning

får formen av stöd till olika slags projekt, som kan ge de fria kulturarbetarna arbetsmöjligheter och därav betingad ersättning, samt till andra åtgärder ägnade att ge den inkomsttrygghet, som utgör en av förutsättningarna för konstnärligt skapande. Vid utformningen av sådana stödåtgärder är det självfallet angeläget att skapa fullgoda garantier för den konstnärliga friheten och för ett mångsidigt kulturutbud. Det framstår som speciellt viktigt att eftersträva lösningar, där kulturarbetarnas och kulturkonsumenternas intressen kan mötas. Möjligheterna till något slag av inkomstgaranti för vissa grupper av kulturarbetare bör prövas i anslutning till de synpunkter härpå som kan väntas som resultat av kulturrådets pågående utredningsarbete. Även vissa former av ersättning för utnyttjande av kulturarbetarnas produkter bör kunna prövas, såsom redan är fallet med bibliotek ersättningen och ersättningen åt konstnärer, som lånar ut av dem ägda verk för att delta i vandringsutställningar. Vid sidan härav torde det för överskådlig tid kvarstå behov av olika slags stipendier, bl. a. för yngre kulturarbetare.

Med hänsyn till det ovan anförda kan utskottet — vid sidan av de ytterligare öknings förordar — godtaga såväl den väsentliga ökning av anslaget till Konstnärstipendier som den ytterligare ökning av bibliotek ersättningen, som förordas av departementschefen. En mera betydande ökning av det senare anslaget utöver departementschefens förslag skulle emellertid på ett synnerligen olyckligt sätt medföra en snedvridning av de prioriteringar, som framkommit vid överläggningarna mellan utbildningsdepartementet och Klys. Värdet av sådana överläggningar synes allvarligt minska, om riksdagen inte respekterar de avvägningar mellan olika gruppers intressen som därvid framkommit. Ett sådant handlingssätt skulle också stå i strid med svensk förhandlingstradition. Med nuvarande principer för bibliotek ersättningens fördelning på olika ändamål föreligger inte heller tillräckliga garantier för att en sådan förstärkning i första hand skulle komma de författare till godo, som har låga sammanlagda inkomster och som fått sin situation försämrad genom konjunkturutvecklingen. En ensidig satsning på bibliotek ersättningen riskerar att begränsa budgetutrymmet för önskvärda insatser till förmån för andra kulturarbetargrupper och för den fortsatta förstärkning av anslagen till kulturinstitutioner, som kulturrådet förordar.”

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

”3. att riksdagen i anledning av motionen 1972: 673, i vad avser kultur och kulturpolitik under nuvarande samhällsförhållanden, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför,”

b. av fru Ryding (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "allmänna uttalandet" bort ha följande lydelse:

"Utskottet delar motionärernas uppfattning att det underläge mot den kommersialiserade antikulturen vari kulturen nu befinner sig kan motverkas. På kulturens områden möts i kamp de olika klassernas grundåskådningar, livsideal och -normer. Det bästa i den etablerade kulturen, det som strävar efter att i en eller annan form återspegla allmängiltiga situationer och problem, kan göras bättre tillgängligt för folkflertalet. Folkflertalet kan och måste crövrä ett större inflytande och en större del av de kulturella värden som skapas och som sin bas har det arbetande folkets insatser. Åtgärder kan vidtagas för att möjliggöra för och stimulera de breda skikten att deltaga i kulturellt skapande och kommunikation. Samtidigt kan de kulturellt yrkesverkssamma ges en social och ekonomisk trygghet och tillförsäkras rimlig ersättning för sina verk.

De fria grupper som uppstått inom olika konstområden bedriver en omfattande s. k. uppsökande verksamhet och försöker stimulera människor, som annars avskärmats från konstnärlig kommunikation, till kulturell och politisk aktivitet och tänkande. Bl. a. detta har också lett över till att gränserna mellan amatörer och professionella i vad gäller kultur- och konstskapande, mellan producerande och konsumerande, börjat att upplösas. För att förbättra sin sociala situation och förmedla ett kvalitativt icke-kommersiellt utbud har kulturarbetarna skapat sina egna distributionsorgan, de s. k. centrumbildningarna: Konstnärscentrum, Filmcentrum, Författarcentrum, Teatercentrum osv. Utskottet finner den angivna utvecklingen av fria grupper och centrumbildningar vara värdefull.

Vad utskottet nu anför med anledning av ifrågavarande yrkande i motionen 1972: 673 bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t."

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

"3. att riksdagen i anledning av motionen 1972: 673, i vad avser kultur och kulturpolitik under nuvarande samhällsförhållanden, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför,"

2. beträffande *vissa teaterfrågor* av fru Ryding (vpk) som anser att
dels den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "De tre" och på s. 5 slutar med "allmänna uttalandet" bort ha följande lydelse:

"Utskottet vill understryka den vitaliserande betydelse de fria teatergrupperna haft och alltjämt har. De bedriver en värdefull uppsökande verksamhet och har visat att den sceniska framställningen är

viktig som kommunikation, information och stimulans för alla. Eftersom verksamheten riktar sig till en ekonomiskt icke bärkraftig publik är det emellertid angeläget att man överväger formerna för statliga anslag till organisationer m. fl. som vill engagera fria teatergrupper och andra kulturarbetare.

Den spridning av och aktivering till skapande dramatisk verksamhet som de fria grupperna initierat bör få en fortsättning. De förslag om läns- och regionalteatrar som lagts fram av bl. a. kulturrådet bör snarast förverkligas. Huvudmannaskapet för dessa ensembler bör ligga i den region där teatern verkar och är förankrad och inte i någon riksomfattande institution. En ökad satsning på regionalteater är den väg man måste gå för att bredda teaterutbudet.

Vad utskottet nu anfört i anledning av ifrågavarande yrkande i motionen 1972: 1069 bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t."

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

"4. att riksdagen i anledning av motionen 1972: 1069 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i vissa teaterfrågor,"

3. beträffande *statsbidrag till kommunerna för ersättning i samband med konstutställningar* av herr Källstad (fp) och fru Fränkel (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "med konstutställningar" bort ha följande lydelse:

"En stor del av bildkonstnärernas arbeten ställs genom utställningar o. d. till allmänhetens förfogande utan särskild kostnad och bildkonstnärerna gör på detta sätt en viktig kulturell insats. Ekonomiskt innebär en utställning i regel en betydande insats från konstnärrens sida. Utskottet anser det orimligt att det allmänna på detta sätt utnyttjar bildkonstnärerna och anser i likhet med motionärerna att konstnärerna bör ha ersättning för att de ställer ut sina verk. Som nyss nämnts har ersättningsprincipen knäsatts i en överenskommelse mellan musei- och utställningsakkunniga och konstnärernas riksorganisation. För att principen, som accepterats av vissa kommuner, skall bli principiellt genomförd på det kommunala planet bör en möjlighet öppnas för kommunerna att få statsbidrag till täckande av en del av kostnaderna för utställningsersättningar. Hur detta närmare skall ordnas bör utredas av kulturrådet och utskottet tillstyrker därför nu ifrågavarande yrkande i motionen 1972: 676 om en dylik utredning."

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

"9. att riksdagen med bifall till motionen 1972: 676 såvitt nu är i fråga hos Kungl. Maj:t anholder att frågan om statsbidrag

till kommunerna för ersättning i samband med konstutställningar blir föremål för utredning inom kulturrådet,”

4. beträffande *inrättande av en statlig kulturfond* av herr Källstad (fp) och fru Fränkel (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Utskottet har” och på s. 7 slutar med ”föreliggande yrkandet” bort ha följande lydelse:

”Utskottet delar motionärernas uppfattning att det även vid ett väl utbyggt statsbidragssystem kommer att finnas kulturella verksamheter som inte kommer i åtnjutande av något av de reguljära bidragen. Det finns därför behov av resurser som kan disponeras på ett friare och från år till år skiftande sätt och för tillgodoscende av detta behov skulle det enligt utskottets mening vara värdefullt med inrättande av en statlig kulturfond av det slag som angivits i motionen. Genom en dylik fond bör det vara möjligt att ge mer eller mindre fast organiserade grupper, kulturnämnder i primärkommuner och landsting etc. möjlighet att erhålla bidrag för speciella aktiviteter eller projekt. Även enskilda personer bör kunna få bidrag från fonden för att genomföra särskilda projekt.

Beslut om bidrag ur fonden bör fattas av fondens styrelse som förutsättes bli allsidigt sammansatt så att i densamma inrymmer representanter för olika intressenter på kulturområdet. Styrelsen bör arbeta under stor öppenhet och i den mån ingivna ansökningar om bidrag avslås bör dessa avslagsbeslut motiveras. Den i motionen framförda tanken på en årlig kulturriksdag med bred representation finner utskottet också värdefull. Med hänvisning till det nu sagda tillstyrker utskottet motionen 1972: 1056.”

dels utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

”11. att riksdagen med bifall till motionen 1972: 1056 hos Kungl. Maj:t begär förslag till 1973 års riksdag om inrättandet av en statlig kulturfond i enlighet med vad som föreslagits i motionen,”

5. beträffande *slopande av inträdesavgifterna vid statliga museer och kulturminnen* av fru Ryding (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med ”Enligt uppgifter” och slutar med ”tillstyrka yrkandet” bort ha följande lydelse:

”Utskottet delar i princip den uppfattning i fråga om inträdesavgifter vid statliga museer och kulturminnen som kommit till uttryck i motionen 1972: 673. Dessa avgifter bör därför slopas. Lämpligen bör förändringen genomföras successivt och samtidigt med att institutionernas anslag höjs i motsvarande mån så att deras verksamhet ej blir lidande. Denna utskottets uppfattning bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.”

dels utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

”13. att riksdagen i anledning av motionen 1972: 673 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om slopande av inträdesavgifterna vid statliga museer och kulturminnen,”

B. vid *punkten 2* (Konstnärsstipendier) av herr Källstad (fp) och fru Fränkel (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med ”Den föreslagna” och slutar med ”Kungl. Maj:ts förslag” bort ha följande lydelse:

”Som framhållits i motionen bör den grundläggande principen för det allmännas engagemang för att förbättra kulturskaparnas situation vara att i största möjliga utsträckning skapa arbetstillfällen och att ge ersättning för fullgjorda arbetsprestationer. Genom att betala generöst för de kulturella produkterna visar man att kulturarbetarnas insatser är viktiga och nödvändiga. Detta innebär inte att det stöd som nu utgår i form av arbetsstipendier o. d. bör försvinna. Tvärtom bör stat och kommun medverka till att göra det möjligt för kulturarbetare av olika slag att under ekonomiskt trygga förhållanden färdigställa större verk och pröva nya uttrycksmedel m. m. Förslaget i motionen om en ökning av anslaget till Konstnärsstipendier med 300 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag är enligt utskottets mening väl motiverat. Vid fördelningen av detta belopp bör man framför allt beakta bildkonstnärernas behov av att förbättra sin situation. Utskottet tillstyrker nu ifrågavarande motionsyrkande.”

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

”att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972: 676 såvitt nu är fråga till *Konstnärsstipendier* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.”

C. vid *punkten 4* (Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.) av herrar Björk i Göteborg (s), Larsson i Vänersborg (s), fru Sundström (s), fru Berglund (s) samt herrar Zachrisson (s) och Leander (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med ”Utskottet finner” och på s. 12 slutar med ”uttalande härvidlag” bort ha följande lydelse:

”Utskottet tillstyrker den av departementschefen föreslagna höjningen av ersättningen för översättningar från 4 till 5 öre för lån och från 16 till 20 öre för referensexemplar. Höjningen av ersättningen för översättningar skall avse hela kalenderåret 1972. Departementschefens an-

slagsberäkning som grundas på författarfondens framställning bygger på antagandet att utlåningen vid de i detta sammanhang berörda biblioteken skall uppgå till 74 miljoner boklån under 1972. Enligt vad utskottet inhämtat kan motsvarande utlåning redan under 1971 antagas uppgå till 77 miljoner boklån. Mot bakgrund härav förordar utskottet att förslagsanslaget beräknas på grundval av en utlåning av 80 miljoner böcker under 1972. Anslaget bör uppräknas i enlighet härmed.

Med hänsyn till att författarförbundet i samband med överläggningarna mellan utbildningsdepartementet och Klys förordat en ändring av reglerna för bestämning av författarpenningen för författare med höga utlåningssiffror vill utskottet icke motsätta sig departementschefens förslag i enlighet härmed, även om detta synes kunna verka till nackdel för författare med lägre inkomster.

Utskottet tillstyrker departementschefens förslag i fråga om ersättning åt författare och översättare för framställning av deras verk i form av talböcker och taltidningar.

Med hänsyn till vikten av en rättvis fördelning av de statliga insatserna för olika grupper av kulturarbetare avstyrker utskottet motionerna 1972: 676, 1972: 680, 1972: 1059, 1972: 1040 och 1972: 1074, förstnämnda tre motioner såvitt nu är i fråga. Utskottet finner det i sammanhanget önskvärt att fördelningen av författarfondens medel mellan olika intressenter blir föremål för belysning. Utskottet förutsätter att kulturrådets utredningsarbete härvidlag kan ge viss vägledning."

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

"1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1972: 676, 1972: 680, 1972: 1059, 1972: 1040 och 1972: 1074, de tre förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1972/73* anvisar ett förslagsanslag av 10 084 000 kr.,"

D. vid punkten 7 (Bidrag till Operan och Dramatiska teatern) av fru Ryding (vpk), som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

"Vad gäller nu ifrågavarande yrkande i motionen 1972: 1069 anser utskottet att de statliga teatrarna bör lämna Svenska arbetsgivareföreningen. Utskottet anser att riksdagen som sin mening bör ge till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet anfört i denna fråga."

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

"3. att riksdagen i anledning av motionen 1972: 1069 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om att

de statliga teatrarna bör lämna Svenska arbetsgivareföreningen.”

E. vid *punkten 12* (Bidrag till särskilda kulturella ändamål)

1. av fru Ryding (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17 som börjar med ”Ett bifall” och slutar med ”därför tillstyrkes” bort ha följande lydelse:

”Ett bifall till sistnämnda yrkande skulle innebära ett kraftigt ingripande i försöksverksamheten med riksutställningar med allvarliga konsekvenser av olika slag. Utskottet kan inte tillstyrka detta. Däremot anser utskottet de båda i motionerna 1972: 673 och 1972: 1069 framförda yrkandena om ökningar i medelsanvisningen under anslaget gälla så angelägna ändamål — nämligen ökat stöd till centrubildningarna och ökade möjligheter för teater- och musikrådet att stödja olika teaterändamål — att de i princip bör tillgodoses i den omfattning som föreslagits i dessa motioner. För detta ändamål bör anslaget höjas med 3 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.”

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

”1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna 1972: 673 samt 1972: 1069, båda motionerna såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionen 1972: 1059 såvitt nu är i fråga till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 27 700 000 kr.”

2. av herrar Björk i Göteborg (s), Larsson i Vänersborg (s), fru Sundström (s), fru Berglund (s) samt herrar Zachrisson (s) och Leander (s) som — vid bifall till reservationen C — anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17 som börjar med ”Ett bifall” och slutar med ”därför tillstyrkes” bort ha följande lydelse:

”Ett bifall till sistnämnda motionsyrkande skulle innebära ett utomordentligt kraftigt ingripande i försöksverksamheten med riksutställningar med vittgående konsekvenser av olika slag. Utskottet kan inte tillstyrka detta. Tvärtom finner utskottet det önskvärt att vidgade möjligheter skapas för denna verksamhet inom ramen för anslagsposten *Bidrag till särskilda kulturella ändamål*. Detta framstår som så mycket mera angeläget som bildkonstnärerna är i särskilt behov av statliga insatser. För att även konsthantverkarna skall kunna dra fördel av anslagsposten synes man enligt utskottets mening kunna pröva möjligheten att utvidga försöksverksamheten med försäljning av konst till att även omfatta konsthantverk av hög kvalitet. En post, som det med hänsyn till bildkonstnärernas behov kunde finnas skäl att räkna upp, avser *Bidrag till Konstnärernas riksorganisation för verksamheten vid centrubildning* på bildkonstens område. I syfte att bistå kulturarbetargrupper,

som har ett särskilt bekymmersamt ekonomiskt läge, finns också skäl att öka bidragen till teater- och dansgrupper med verksamhet utanför de större teaterinstitutionerna. Utskottet anser det emellertid icke önskvärt att riksdagen ger mera preciserade anvisningar om hur Kungl. Maj:t skall disponera förevarande anslag.

Under förutsättning att riksdagen avslår de motionsledes framförda yrkandena om höjning av anslaget till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. synes det utskottet möjligt att öka de samlade insatserna för olika kulturarbetargrupper med 900 000 kronor, vilka bör tillföras anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Huvudsynpunkten vid fördelningen av dessa ytterligare medel bör vara att de främst kommer bildkonstnärer, konsthantverkare och medlemmar av fria teater- och dansgrupper till godo, då dessa kulturarbetargrupper inkomstsituation är särskilt besvärande med hänsyn till konjunkturutvecklingen. Yrkandet i motionen 1972: 673 om en höjning av bidragen till centrubildningarna på teaterns, musikens, bildkonstens och filmens område med sammanlagt 215 000 kronor torde i allt väsentligt kunna tillgodoses genom utskottets hemställan, med förbehåll att det ankommer på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall besluta om bidragens fördelning. Vad beträffar yrkandet i motionen 1972: 1069 om en höjning av bidraget till Teater- och musikrådet för fördelning på olika teaterändamål med 2 815 000 kronor går detta uppenbart längre än vad som kan accepteras i rådande budgetläge och med hänsyn tagen till utskottets bedömning av andra anslagsposter under avsnittet Ba. Utskottet avstyrker sålunda detta yrkande. Särskilt angelägna teaterändamål synes i viss utsträckning kunna tillgodoses genom utskottets förslag.”

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

”1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna 1972: 673 och 1972: 1069 ävensom med avslag å motionen 1972: 1059, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 25 600 000 kr.”

Särskilda yttranden

1. vid *punkten 1* (Vissa allmänna kulturfrågor) av fru Ryding (vpk) som anfört följande.

”I ett flertal motioner har jag tillsammans med andra ledamöter fört fram olika synpunkter och förslag som alla har det gemensamt att de syftar till att vidga kulturbegreppet och att öka möjligheterna för de breda skikten i samhället att komma i kontakt med olika kulturyttringar och konstformer och stimulera dem att söka dylik kontakt. Förslagen

syftar också till att ge de kulturellt yrkesverksamma en social och ekonomisk trygghet och rimlig ersättning för utförda arbetsprestationer.

Sålunda har i motionen 1972: 673 hemställts om förslag till statliga normer för aktivitetslokaler i varje bostadsområde där utövande av musik, konst, teater osv. skall vara möjligt och om att en organisation av pedagoger inom olika konstområden skall vara knuten till dessa lokaler. Vidare har i motionen 1972: 1459 föreslagits att regeringen skall få i uppdrag att snarast utarbeta bestämmelser för dels statsbidrag till konstnärerna för det arbete de nu gratis och som en kulturell service ställer till förfogande i form av utställningar, dels statsbidrag till kommunerna för att stimulera till anordnande av kommunala konstsalonger. Vidare bör riksdagen, enligt ett förslag i motionen 1972: 680, uppdraga åt regeringen att låta utreda frågan om de lämpligaste formerna för stöd till bokutgivningen för nya författare.

För samtliga de sålunda aktualiserade frågorna gäller att de antingen har varit föremål för utredning och nu remissbehandlas eller är under utredande. Jag vill särskilt erinra om pågående utredningsarbete inom kulturrådet, Mus 65 och 1968 års litteraturutredning. Med hänsyn till att dessa tre utredningsorgan enligt uppgift befinner sig i slutskedet av sitt arbete och alltså kan förväntas avlämna betänkanden inom kort har jag inte reserverat mig mot utskottets yttrande i de nu berörda frågorna. Jag avser emellertid att återkomma med förslag, om nu ifrågasvarande spørsmål inte blir tillgodosedda inom utredningarna.”

2. vid *punkten 4* (Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.)

a. av herr Källstad (fp) och fru Fränkel (fp) som anfört följande.

”Biblioteksansättningens storlek grundar sig enligt nuvarande bestämmelser på uppskattningar av antalet boklån respektive antalet referensexemplar av s. k. skyddade verk av svenska upphovsmän vid stifts- och landsbibliotek, länsbibliotek, folkbibliotek och skolbibliotek. Detta innebär att de vetenskapliga biblioteken ligger utanför systemet vilket i sin tur betyder att författarfonden tillförs mindre medel än eljest skulle ha blivit fallet och att någon författarpenning inte utgår för verk av angiven art vid de vetenskapliga biblioteken. Från rättvisesynpunkt är detta förhållande, som motiverats med administrativa svårigheter, onekligen uppseendeväckande. Motiveringen synes bygga på överväganden inom den utredning som för många år sedan konstruerade systemet med biblioteksansättning. Enligt vår mening borde tiden nu vara mogen för en omprövning av denna gamla ståndpunkt. Då det inte gått att få majoritet för denna vår uppfattning i utskottet har vi velat framföra den i ett särskilt yttrande.”

b. av herr Nilsson i Agnäs (m) och fru Mogård (m) som anfört följande.

"I motionen 1972: 1059 har, i syfte att finansiera den i motionen yrkade höjningen av bibliotek ersättningen, föreslagits en sänkning av anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål med 1,3 milj. kr. Motionärerna har ansett att en dylik sänkning borde medföra en begränsning av försöksverksamheten med riksutställningar, särskilt gällande administrationsapparaten omfattning och antalet producerade utställningar.

Enligt de upplysningar som stått utskottet till buds skulle en så kraftig begränsning av försöksverksamheten med riksutställningar vara alltför drastisk. I avsaknad av möjligheter till en ingående granskning har vi ansett oss inte kunna biträda det i motionen ställda yrkandet om en anslagsminskning. Vi vill dock som vår bestämda mening framhålla att det varit önskvärt att föreslagna åtgärder för att förbättra kulturskaparnas arbetstrygghet kunnat finansieras genom en omprioritering inom den del av de samhällsekonomiska resurserna som avdelas för den kulturella sektorn."

c. av fru Ryding (vpk) som anfört följande.

"I två motioner varav den ena avlämnats av herrar Sundman och Ahlmark och den andra av mig själv m. fl. har yrkanden framförts om en höjning av bibliotek ersättningens grundbelopp till 30 öre för lån och av övriga ersättningar i motsvarande mån. Då detta icke fått utskottets gehör har jag anslutit mig till det ställningstagande som kunnat vinna majoritet i utskottet, nämligen att ersättningens grundbelopp bör höjas till 18 öre. Mitt ställningstagande har till en del motiverats av att förutsättningar tyvärr icke funnits att ytterligare höja de statliga ersättningarna till andra konstnärsgupper eller att förstärka anslagen till andra kulturändamål.

Enligt min mening har frågan om författarnas bibliotek ersättning icke förts till en lösning förrän ersättningens grundbelopp uppgår till 30 öre för lån i dagens penningvärde."

